

DE BURGEMEESTER

Geert Hofmann

(Avond. - Moll en Thérèse zitten in de kamer - lezen krant, na een poosje gooit Thérèse de krant weg).

THER. : Otto

MOLL : Hm?

THER. : Wat doe je?

MOLL : Ik lees.

THER. : Wat lees je?

MOLL : De krant.

THER. : Zo, zo. Is het interessant?

MOLL : Hm.

THER. : Hat betekent: "hm"?

MOLL : Wat dat betekent? 't Gaat nogal (pauze)

THER. : Ga dan tenminste zo zitten, dat ik je gezicht zie.

MOLL : M'n gezicht? Waarom?

THER. : Om te weten dat jij het bent,

MOLL : Wie zou het anders zijn? (pauze)

THER. : Wat lees je?

MOLL : Hm?

THER. : Ik vraag wat je leest.

MOLL : Schreeuw niet zo. De muren hebben oren.

THER. : Maar jij luistert niet. Ik vroeg wat je leest en je zegt alleen maar "hm".

MOLL : De burens horen alles (pauze) Waarom brei je niet?

THER. : Geen zin.

MOLL : Zing dan, als je dat leuker vindt.

THER. : Dank je, ik heb ook geen zin in zingen.

MOLL : Wat wil je dan?

THER. : Ik wil praten.

MOLL : Laten we dan maar samen praten,

THER. : Goed.

MOLL : Maar waarover

THER. : Waarover

MOLL : Ja, waarover?

THER. : Ook een vraag!

MOLL : Hoezo?

THER. : Of je praat of je praat niet.

MOLL : Zo, vind je dat?

THER. : Ja, dat vind ik,

MOLL : Maar je moet toch een onderwerp hebben waarover je kunt praten.

THER. : Ik wil niet praten.

MOLL : Nou weer niet?

THER. : Niet met jou.

MOLL : Dat is gek.

THER. : Wat zeg je?

MOLL : Ik zei: dat is gek. Zo ben je - besluiteloos.

THER. : Ik wil geen ruzie maken (M. achter krant - pauze)

THER. : Otto.

MOLL : Hm?

THER. : Waarom vragen we nooit eens iemand?

MOLL : Waarvoor?

THER. : Een afleiding - een verzetje.

MOLL : Als jij afleiding nodig hebt, mij best - zoals je wilt,

THER. : Weet jij iemand? Hij moet wel vrolijk zijn,

MOLL : Vrolijk? Zo iemand ken ik niet,

THER. : De benedenburen misschien?

MOLL : Vind je die vrolijk?

THER. .: Je hebt gelijk. Die zijn niet vrolijk, (pauze)

THER. : Ferdinand?

MOLL : Geloof je dat die vrolijk is?

THER. : Ik dacht het . - Ik hoopte het.

MOLL : Je hebt geen mensenkennis. Ik zit al 15 jaar tegenover hem aan het bureau. Ik ken elk haartje van hem, als hij

vrolijk was, zou ik het hebben moeten zien. En dan, hij is niet eens thuis.

THER. : Waar is hij dan?

MOLL : Op visite.

THER. : Bij wie?

MOLL : Bij de burgemeester.

THER. : Waarom nodigt die ons niet uit?

MOLL : Hij moest gehangen worden.

THER. : De burgemeester?

MOLL : En hij niet alleen. - De hele troep met hem.

THER. : Schieske niet.

MOLL : Die het eerst!

THER. : Is hij niet aardig tegen je geweest?

MOLL : Hij is de grootste schoft die bij ons rondloopt. Geef hem een mes in zijn poten en stuur hem de straat op. Hij zou geen drie huizen ver komen. Iedereen denkt dat hij uit een tuchthuis in weggelopen.

THER. : Wat heeft hij jou gedaan?

MOLL : Hij heeft me uitgescholden voor "sukkel", waar de loopjongen bij was. (wijst op krant) Zo moeten ze het doen, zoals deze! Allemaal de strot afsnijden, van de burgemeester tot de straatveger. Die groet me trouwens ook al niet meer.

THER. : Waar is dat gebeurd?

MOLL : Ergens in Afrika - wacht maar - het wordt hier ook wel anders! En dan zal je eens zien wat ik kan! (achter de krant) - (Nachttegaal's ongeschoren gezicht verschijnt voor Het raam)

THER. : Otto.

MOLL : Hm?

THER. : Er is iemand voor het raam.

MOLL : Voor Het raam? op de 3e verdieping. Hoe kan dat nou? (pauze) (Nachttegaal verschijnt weer en neemt de hoed voor Thérèse af)

THER. : Hij groette me. Wat moet ik doen?

MOLL : Vraag maar wat hij wil. (Thérèse opent het raam)

NACHT. : Goedenavond. Ben ik hier bij Moll?

THER. : Otto, het is een man -

NACHT. : Nachtegaal - Willem Nachtegaal.

THER. : Bij zegt, dat hij Nachtegaal heet.

MOLL : Nachtegaal? Ken ik niet.

NACHT. : (tot Thérèse) Mag ik misschien even binnenkomen?

THER. : (tot Moll) Hij wil binnenkomen, Otto.

MOLL : Vraag hem wat hij wil.

THER. : Wat wilt u eigenlijk?.

NACHT. : Ik wil u man graag even spreken.

THER. : (tot Moll) Hij wil jou spreken, Otto.

MOLL : Ik kom. (Gaat naar N. toe) Moll.

NACHT. : Nachtegaal.

MOLL : Hoe komt u hier?

NACHT. : Door de dakgoot, meneer Moll.

MOLL : Waarom komt u niet aan de deur?

NACHT. : Ik wil niet dat iemand me hier ziet.

MOLL : Wilt u mij spreken?

NACHT. : Ja. Mag ik misschien wat dichterbij komen? Ik voel me hier niet erg prettig. Ik hang n.l. in de lucht.

THER. : Mijn hemel. Hij hangt in de lucht. Waarom laat je hem niet binnen?

NACHT. : Dank u zeer, mevrouw Moll. (N. klimt naar binnen. Hij is groot. Draagt onder zijn pak gestreepte gevangeniskleren. Hij heeft een touw in zijn handen)

MOLL : Maar, hoor eens even....

NACHT. : Wat is er?

MOLL : U bent toch niet....

NACHT. : Wat bedoelt u?

MOLL : Het was maar een vraag.

NACHT. : En waarom vraagt u mij niet verder?

MOLL : Het was verder niet belangrijk,

NACHT. : Aha! (sluit het raam) Mag ik? (kijkt rond)
Mooi is het hier! Gezellig. Ja, dat kun je pas goed
beoordelen, als je van buiten komt, zoals ik.
Woont u hier alleen of hebt u inwoning?

MOLL : Geen inwoning.

THER. : Alleen.

NACHT. : Alleen u... en u...

MOLL : Alleen zij en ik.

NACHT. : En wie woont hierboven?

THER. : Een rentenier met zijn vrouw.

NACHT : En beneden?

THER. : Een leraar met zijn vrouw

NACHT. : Aha! Woont er toevallig ook een politieman hier in huis?

THER. : Politie?

MOLL : Nee.

THER. : Nee.

NACHT. : Goed zo - mag ik (gaat op sofa zitten) Hè, hè, dat doet
de mens goed. Ik kek In lang niet lekker gezeten.
Waarom gaat u niet zitten? (MOLL en Thérèse gaan
zitten)

NACHT. : (Maakt Het zich gemakkelijk) En nou een sigaar! Hebt u
die misschien in huis?

THER. : Otto!

MOLL : Ik ga al. (haalt kist sigaren. Biedt een aan)

NACHT. : (Bekijkt de sigaar kritisch) Hebt u niet iets beters?

THER. : Misschien de sigaren, die je zondags rookt?

MOLL : (Haalt andere kist)

NACHT. : Ja, dat is natuurlijk veel beter (neemt één) vuur?

MOLL : (Geeft vuur)

NACHT. : Dank u zeer, meneer Moll. (rookt) Ah!

MOLL : Ken ik u soms?

NACHT. : Nog niet, meneer Moll. Maar we zullen elkaar gauw leren
kennen. Ik heb veel over u gehoord.

MOLL : Over mij?

TWEEDE TAFEREEL

(Nachtegaal oefent met de expander, in bretels maar met hoed op)

NACHT. : (telt) 91, 92, 93, 94

THER. : (komt boven) Goedemorgen, meneer...!

NACHT. : 95, 96, 97, 98...

THER. : Stoor ik?

NACHT. : 99, 100 (gooit expander op de stoel) welnee, mevrouw
Moll.

THER. : Doet u dat iedere morgen?

NACHT. : (Gaat gymnastiek doen) Iedere morgen, mevrouw.

THER. : Waarom?

NACHT. : Om in vorm te blijven.

THER. : Als Otto dat ook eens deed! Doet u verder nog aan sport'

NACHT. : Jazeker, ik boks (bokst)

THER. : Dat dacht ik al. U bent heel anders gebouwd dan Otto.

NACHT. : Dat is te hopen! Wilt u mijn spieren eens voelen?

THER. : Uw spieren.

NACHT. : Ja.

THER. : Waar zitten de spieren bij een man?

NACHT. : Hier!

THER. : (voelt) Aha - Daar!

NACHT. : Heeft uw man ook zo'n biceps?

THER. : Otto? Geen vergelijk! Die werkt met zijn hoofd.
Dat zegt hij tenminste.

NACHT. : Met zijn hoofd? Aha. (armen hoog)
Duwt u eens op mijn buik,

THER. : Hoe?

NACHT. : Sla maar. Op mijn buik. Sla maar gerust flink hard.

THER. : (maakt vuist, slaat) Zo?

NACHT. : (Krabt zich) Heeft me daar een insect gestoken?

THER. : Ik kan niet harder.

NACHT. : Ik zal het u eens laten zien. Zo! (stompt op zijn buik)

THER. : Hee, niet doen. U doet u pijn.

NACHT. : Wees maar niet bang, ik kan ertegen. Zo voel ik hem tenminste.

THER. : Wie voelt u?

NACHT. : Mijn spiergordel - 't is fantastisch. Slaat u maar waar u wilt.

THER. : Nee, meneer Nachtegaal. Nu niet meer. Ik weet nu toch waar uw spieren zitten. Wilt u cognac.

NACHT. : Geen alcohol.

THER. : Een sigaar dan. (haalt kistje) Dit zijn de sigaren die Otto zondags rookt. Ze schijnen heel goed te zijn.

NACHT. : Dank u. (neemt eerst een, dan nog een, steekt ze in zijn borstzak) Ik rook ze later wel. Nu heb ik het te druk.

THER. : Kan ik u helpen?

NACHT. : Als u dat wilt (haalt koffer, opent kern en haalt er inbrekersgereedschap en wapens uit)

THER. : Mijn hemel. Wat is dat?

NACHT. : (Legt alles op tafel) Dat is een revolver, dat zijn messen, breekijzers. Een snelvuurwapen.

THER. : Maar meneer Nachtegaal.

NACHT. : Nou, wat is er?

THER. : Neemt u dat overal mee naar toe?

NACHT. : Ja mevrouw Moll. In de koffer.

THER. : Maar waarvoor?

NACHT. : Waarvoor? Ik verzamel die dingen.

THER. : O, dat is wat anders.

NACHT. : Nu moet ik ze gaan schoonmaken. Ziet u eens: roest! (toont een wapen)

THER. : Wacht! Ik zal u helpen, (samen aan de tafel. Thérèse poetst een breekijzer. Nachtegaal slijpt een mes. Deze geluiden begeleiden de dialoog)

THER. : Is het zo goed?

NACHT. : Alle vlekken moeten weg. Het moet glimmen.

THER. : Aha. (Thérèse en Nachtegaal poetsen)

THER. : Meneer Nachtegaal!

NACHT. : Ja?

THER. : Ik heb lang nagedacht over wat u gisteren zei.
Ik begrijp het niet allemaal.

NACHT. : Dat geeft niet. Ik begrijp ook niet alles.

THER. : Maar één ding heb ik begrepen.

NACHT. : Dat doet me plezier, mevrouw Moll.

THER. : U vroeg of ik tevreden was, Hou, ik ben níét tevreden.

NACHT. : Dat dacht ik wel. En hebt u zich ook afgevraagd, waarom?

THER. : Ja.

NACHT. : En is dat u duidelijk geworden?

THER. : Heel duidelijk.

THER. : Otto.

NACHT. : Otto?

THER. : Zegt u maar gerust dat u hem een doetje vindt.

NACHT. : Dat zal ik niet zeggen.

THER. : U kent hem ook alleen maar oppervlakkig. Als ik dat met u
vergelijk! (pakt zijn hand) Mijn God, wat een klauwen
(poten). En behaard zijn ze ook nog! Mag ik Willy zeggen?

NACHT. : Als u dat prettig vindt.

THER. : Laat me je tanden eens zien, Willy.

NACHT. : (aarzelt even - laat ze zien)

THER. : Oh.

NACHT. : De voorste zijn van cement.

THER. : Je kunt aardig ruw uit de hoek komen, zeg.

NACHT. : Maar mevrouw Moll.

THER. : Zeg maar Resi.

NACHT. : Maar Resi. Wild? .Vind je dat prettig?

THER. : Vraag me niets. Zeg het maar.

NACHT. : Goed dan. Ik kan heerlijk wild zijn.

THER. : Ik wist het wel. Je bent als een dier, als een wild dier.

NACHT. : Nee Resi. Dat gaat te ver.

THER. : Zeg het me toch.

NACHT. : Ik ben als een wild dier.

THER. : Je gaat over lijken, is het niet?

NACHT. : Nou overdrijf je. (pauze)

THER. : Heb je al eens in de gevangenis gezeten?

NACHT. : Foei, Resi.

THER. : Je hebt al eens gezeten, hè?

NACHT. : Dat is een ernstige zaak.

THER. : Beken het maar.

NACHT. : Ja, Resi. Ik heb al eens gezeten. Hoe weet je dat?

THER. : Een vrouw voelt zoiets direct. Waarom heb je gezeten?

NACHT. : Waarom ik....?

THER. : Ja?

NACHT. : Daar praat ik niet graag over.

THER. : Heb je ingebroken?

NACHT. : (Knikt)

THER. : Met een zwarte doek voor je gezicht?

NACHT. : (Knikt) Maar dat is voorbij. Zoiets doe ik nooit weer.

THER. : Nee? Waarom niet?

NACHT. : Omdat dat niet loont. De wereld moet in het groot veranderd worden.

THER. : In het groot?

NACHT. : (Knikt) Daar zit wat in... In handel uit principe.

THER. : Wat bedoel je?

NACHT. : Dat hebben de rechters gezegd.

THER. : Wat betekent dat?

NACHT. : Bij mij geen misdaad meer.

THER. : Wat dan?

NACHT. : Idealisme.

THER. : Toe nou!

NACHT. : Ik weet dat niemand me gelooft. Maar het is waar. Als ik nu tegen de wet in handel, dan is het uit principe. Want ik denk niet aan mezelf, maar hek hogere bedoelingen.

THER. : Is dat prettig?

NACHT. : Nou en of. Ik ben een ander mens geworden. Ik ben ook niet meer in de gevangenis geweest.

THER. : Nee?

NACHT. : Nee, alleen nog maar in het tuchthuis.

THER. : Heb je daar ook in gezeten?

NACHT. : (Knikt)

THER. : En waarom?

NACHT. : Lees je de krant, Resi?

THER. : (Knikt)

NACHT. : Herinner je je de zaak Alexander?

THER. : Die journalist, die uit het raam sprong?

NACHT. : Dat was ik.

THER. : Was jij dat?

NACHT. : Ik stond er achter.

THER. : Heb jij hem het raam uitgeduwd?

NACHT. : Nee, hij is uit zichzelf gesprongen. Maar alleen omdat er niets anders overbleef.

THER. : Hoezo?

NACHT. : De redactie stond in brand. Ik zie hem nog in de vensterbank zitten, boven op de 3e verdieping. Hij schreef stukken tegen ons in zijn blad "De Vrijheidsbode". Kort daarop is het opgedoekt.

THER. : En dat deed jij?

NACHT. : Ja.

THER. : Hu!

NACHT. : Wat heb je?

THER. : Ik ril van je. Voel maar.

NACHT. : (Legt zijn arm om Thérèse's schouders)
Schei toch uit, Resi.

THER. : Je bent dus eigenlijk politicus?

NACHT. : (Knikt) Je had moeten zien hoe gek de politie keek! Zolang ik alleen maar uit etalages werd gehaald of automatisch leeg gapte, werd ik als een stuk vuil behandeld! Ze keken niet eens van hun papieren op als ik zei: ik beken. Toen ik mijn eerste auto gestolen had, haalden ze

alleen maar hun schouders op en zeiden: "dat is vandaag de 3e Mercedes". Maar toen ze me naar meneer Alexander en zijn krant vroegen en ik zei: "ik heb het met tegenzin gedaan, maar iemand moest het toch doen" was alles anders, Toen werden ze allemaal verschrikkelijk beleefd en aandachtig. Ze boden me een stoel aan . Ze zeiden "meneer" tegen me. Ze begrepen het: zo spreekt geen misdadiger; zo spreekt alleen een idealist. En een hele hoge piet die ik nog nooit had gezien, werd erbij gehaald. Hij kwam direct, hoewel het tijd was om te ontbijten. Die hoge piet heeft me drie verschillende soorten sigaretten aangeboden en toen hij hoorde, dat ik liever sigaren rookte, heeft hij twee van zijn mannen sigaren laten halen. Toen heeft hij aandachtig naar mijn mening gevraagd en hoe ik over de politieke toestand dacht. En toen ik zei dat de wereld veranderd moest worden, heeft hij dat direct opgeschreven. Een uur later stonden er zoveel journalisten voor de deur, dat je er gewoon niet meer door kon. En terwijl die hoge piet treurig in een hoekje zat, omdat niemand naar hem omkeek, kwamen ze met vragen op me af, zoals bijen op een lentebloem en de kerels met de camera's riepen steeds: "komt u alsjeblieft daar staan, komt u hier staan en nu nog even uw profiel, alstublieft".

THER. : En je foto stond in de krant?

NACHT. : 42 Keer - 12 keer op de voorpagina.

THER. : Dus je kent bijna een... staatsman.

NACHT. : (knikt) 17 Vrouwen hebben me een huwelijksaanzoek gedaan. 5 Wilden me adopteren. En twee wilden zich door mij laten doden.

THER. : En?

NACHT. : Ik heb geweigerd.

THER. : En ben je dan niet gevangen gezet?

NACHT. : Ja, tijdelijk. De advocaat kreeg een ongeluk.

THER. : Maar was er dan geen andere?

NACHT. : Jawel. Die vonden ze aan het.... meer, aangespoeld op het strand. De derde eiste, dat ik werd vrijgesproken . Hij was één van ons.

TWEEDE BEDRIJF

(NACHT. Een paar weken later. - Moll in hemdsmouwen aan tafel. Flessen. Rookt sigaar. Heft glas en drinkt op zijn eigen gezondheid)

MOLL : Op uw gezondheid, meneer Moll! (er wordt geklopt) Binnen!

NACHT. : Ik ben het. (steekt hoofd om de deur)

MOLL : (Vrolijk) Waarom komt u niet binnen? Ik heb op u gewacht.

Raadt eens wat er gebeurd is. Daar moeten we op drinken.

NACHT. : Ik drink geen alcohol.

MOLL : Maar vandaag is het een heel bijzondere dag!
(Nachtegaal binnen - herenjas: gedeprimeerd. Moll schenkt hem een glas in, klinkt).

MOLL : De burgemeester heeft me vanmorgen tot afdelingschef benoemd. Wat zegt u daarvan?

NACHT. : Proost! (klinken)

MOLL : Na 32 jaar. Ik kon het gewoon niet begrijpen. Maar Het is heus waar! (haalt een sleutel tevoorschijn) Mijn oude droom: de sleutel van de toiletten van de directie.

NACHT. : Hartelijk gelukgewenst, meneer Moll.

MOLL : Ik krijg de kamer van Ferdinand. Hij is em gesmeerd. Er gaan steeds meer mensen bij ons weg, omdat ze zich niet meer veilig voelen, (wijst naar het plafond.) Hij zal wel met zijn vrouw aan het pakken zijn. Hij is altijd bang geweest. We kunnen hem niet houden. Wij krijgen zijn zolderkamer,

NACHT. : Ik kan er niets aan doen, maar ik heb medelijden met die mensen.

MOLL : Waarom?

NACHT. : (wijst op plafond) Is hij hier niet geboren?

MOLL : Nou en?

NACHT. : Het vaderland, betekent dat soms niets meer? Ik wou dat dat allemaal niet nodig was.

MOLL : Wat niet nodig?

NACHT. : Deze misdaad.

MOLL : Waarom zegt u: misdaad?

NACHT. : Omdat Het zo in de krant staat.

MOLL : De krant kent geen eerbied. Die haalt het meest verhevene door de modder.

NACHT. : Gelooft u?

MOLL : Jazeker. Wat verstaat u onder een misdadiger? Zegt u dat eens.

NACHT. : Dat is niet zo moeilijk. Een misdadiger is iemand die tegen de wet zondigt, als hij iets slechts doet.

MOLL : Pardon! Wat is dat slechte dan?

NACHT. : Dat weet ieder kind.

MOLL : Haar ik weet het niet.

NACHT. : Ik kan het U uitleggen. Het slechte is als je... het slechte is....

MOLL : Ziet u wel. U weet het ook niet.

NACHT. : Ik heb altijd gedacht , dat ik het wel wist.

MOLL : Precies. Dat denken de meesten, maar in ieder ding zit iets goeds, als je het van een afstand bekijkt. Neem mij bijvoorbeeld eens. Als Ferdinand nu met werken ophoudt en ik promotie maak, dan heb ik dat tenslotte aan die misdadigers te danken. Zonder hen was ik bediende gebleven tot mijn dood.

NACHT. : Daarbij komt dat u het allang hebt verdiend.

MOLL : (Weert af: bescheiden)

NACHT. : Jazeker.

MOLL : Mijn hemel. Misschien wel. (heft de fles) Hoe zeg je dat ook -weer? Op een been kun je niet staan!

NACHT. : Vooruit dan maar. Maar heel weinig! (ze drinken)

MOLL : Weigeren is gemakkelijk. Begrijpen is moeilijker. Ik ben niet bepaald vóór die mensen, maar ik ben ook niet tégen ze. Ze zullen hun redenen wel hebben. Die probeer ik te begrijpen.

NACHT. : Ik geef toe, dat ik ze vaak niet begrijp.

MOLL : Dan hebt u ook niet het recht er verontwaardigd over te zijn. Je hebt niet het recht iets te steunen, dat je niet begrijpt.

NACHT. : Misschien heb ik vooroordelen.

MOLL : Schaft u die dan af. Wees objectief. Kijkt u eens naar mij.

NACHT. : Ze zeggen, d.at er gisteren weer iets....

MOLL : Ja. ja.

NACHT. : De drukkerij.

MOLL : Tijdbommen.

NACHT. : De eigenaar zou.....

MOLL : Ik heb het gehoord. Hij was niet uit onze stad.

NACHT. : Liever je elke dag kapot werken en 's avonds je kop met een gerust geweten op het kussen neerleggen....

MOLL : Maar eerlijke arbeid heeft ook zijn schaduwzijde.

NACHT. : Maar ik ben tegen geweld.

MOLL : Waarom? Ik niet.

NACHT. : U bent dus ook niet boos?

MOLL : Waarom zou ik? Mij heeft niemand kwaad gedaan.

NACHT. : En de anderen dan?

MOLL : Ieder krijgt wat hij verdient.

NACHT. : Er zijn er die het niet verdiend hebben.

MOLL : Dat zou me verbazen.

NACHT. : Bijvoorbeeld, die oude portier van de busgarage. Hebt u hem gekend?

MOLL : Hoe heet ie?

NACHT. : (Haalt schouders op)

MOLL : Hoe ziet hij eruit?

NACHT. : Droeg een zwart Baskenpetje.

MOLL : Natuurlijk! Malz. Ken ik al 20 jaar.

NACHT. : Die heeft het bijvoorbeeld niet verdiend.

MOLL : Wat niet?

NACHT. : Dat ie ... (vinger langs keel)

MOLL : Wat?

NACHT. : Helaas, meneer Moll, leeft ie niet meer.

MOLL : Doe niet zo gek.

NACHT. : Hand er op. Hij is met mijn mes in aanraking gekomen, nog geen twee uur geleden.

MOLL : (streng) Meneer Nachtegaal, met zoiets mag je niet spotten.

NACHT. : Het is geen spot, meneer Moll.

MOLL : Ik heb heus wel gevoel voor humor....

NACHT. : Dat weet ik. Dat apprecieer ik in u.

MOLL : Maar wat te veel is, is te veel.

NACHT. : Een ogenblik! Ik kan het u bewijzen (haalt krant uit tas) Wat heb ik gezegd? Het staat al in het ochtendblad. "Busgarage in brand gestoken. Nachtwaker, 61, vermoord".

MOLL : Och, lieve hemel.

NACHT. : (leest) "Zoals ons zopas werd medegedeeld, is gisteravond tegen 11 uur de busgarage in brand gestoken. De dienstdoende nachtwaker de heer Emil Malz, 61 jaar oud, werd dood voor de brandkast gevonden. Tegen 1 uur v.m. was men het vuur meester. Drie bussen zijn totaal verbrand, 11 andere werden ernstig beschadigd. De heer Malz laat een vrouw en drie kinderen achter."

MOLL : Nee, dat is niet mogelijk.

NACHT. : Maar meneer Moll! (toont krant) Hier staat het toch. Zwart op wit.

MOLL : En toch kan het niet waar zijn.

NACHT. : Denkt u dat ik u voor lieg? En dat andere staat hier ook al in.

MOLL : Wat andere? Wat nog meer?

NACHT. : Het E-werk. (leest) "De aanslag(?) op het waterleidingbedrijf kon op het laatste moment nog worden verhinderd. De politie slaagde erin in de transformatorkamer 2 mannen gevangen te nemen. Op de vraag hoe ze op het streng bewaakte terrein waren binnengekomen, antwoordden ze dat ze in het donker de weg waren kwijtgeraakt". Stumpers.

MOLL : Wie?

NACHT. : Eddie en Coco.

MOLL : De man met de koffer? Nee, dat is niet waar!

NACHT. : (Haalt een doek met bloedvlekken tevoorschijn) Van het mes. Gelooft u het nu?

MOLL : Bloed! Mijn God!

NACHT. : Hat is er?

MOLL : Ik word duizelig.

NACHT. : Welnee, meneer Moll.

MOLL : (Leunt met gesloten ogen) Doe dat bloed weg.

NACHT. : Maar u hebt toch zopas gezegd....

MOLL : Is het weg?

NACHT. : Ja. Hier. Drinkt u wat,

MOLL : (Drinkt)

NACHT. : Wilt u soms beweren, dat u daar niets van wist?

MOLL : Waarvan? Natuurlijk niet.

NACHT. : Maar meneer Moll, we zijn toch onder mekaar.

MOLL : ik wist er niets van.

NACHT. : Had ik het u dan niet verteld?

MOLL : Nee, nee. U hebt niets verteld.

NACHT. : Dat ben ik dan zeker vergeten. Neemt u me niet kwalijk, meneer Moll. (pauze) Heb ik u dan ook niet verteld, dat we de wereld willen veranderen?

MOLL : Ja, dat wel.

NACHT. : Nou, dan wist u het toch?

MOLL : Ik dacht dat u dat symbolisch bedoelde.

NACHT. : Symbolisch?

MOLL : (knikt)

NACHT. : Maar meneer Moll, hoe kun je de wereld dan symbolisch veranderen?

MOLL : Weet ik niet.

NACHT. : Ziet u wel.

MOLL : Ik dacht, dat u misschien.... om zo te zeggen, met... praten....

NACHT. : Toe nou, meneer Moll. Hebt u dan geen achterdocht gekregen?

MOLL : (Schudt hoofd)

NACHT. : En het gat? (geeft knipoog)

MOLL : U was toch uitgegleden?

NACHT. : En het horloge?

MOLL : Had u gevonden. Hier. (geeft hem horloge terug)

NACHT. : Loopt het niet goed?

MOLL : Dat kan me niets schelen.

NACHT. : Zoals u wilt, meneer Moll. En dat ik *s nachts altijd weg was?

MOLL : Ik dacht dat u ging wandelen (pauze)

NACHT. : Ik zie het: u wist echt nergens van. Misschien hebt u het alleen maar vermoed?

MOLL : Misschien heb ik het vermoed - vermoeden is toch niet strafbaar?

NACHT. : Niemand kan je iets doen, als je alleen maar vermoedens hebt. (pauze)

MOLL : Maar hebt u...

NACHT. : Nou?

MOLL : Hebt u gedacht, dat ik aan zoiets zou meewerken.

NACHT. : Hoe bedoelt u dat, meneer Moll?

MOLL : Aan dergelijke.... wandaden?

NACHT. : Staat u daar niet achter?

MOLL : Natuurlijk niet.

NACHT. : Aha. En waarom niet als ik vragen mag?

MOLL : Waarom niet.

NACHT. : Ja.

MOLL : Dat zal ik u vertellen. Omdat er Godzijdank altijd nog dingen bestaan die me heilig zijn.

NACHT. : Bijvoorbeeld.

MOLL : Wat zegt u?

NACHT. : Wat is u heilig?

MOLL : Dat kan ik zo gauw niet zeggen.

NACHT. : Aha!

MOLL : U betwijfelt of me iets heilig is?

NACHT. : Nee, nee. (schenkt in)

- NACHT. : (Knikt) De zaak is bij abuis in de verkeerde map terechtgekomen.
- MOLL : Nee! Dat kan ik niet geloven. Onze chef weet precies, wat hij wil. Hij heeft een plan. Een wetenschappelijk plan. Je hebt het me zelf gezegd.
- NACHT. : Mijn hemel! Ik zou je nog meer kunnen vertellen!
- MOLL : Ik wil niets meer horen.
- NACHT. : Zoals je wilt.
- MOLL : Ik draag de verantwoording en ik wens van dat kleinzielige gekanker verschoond te blijven. We weten heel precies wat we doen en we vergissen ons nooit.
- NACHT. : Ik zeg allang niets meer.
- MOLL : Ben je bang voor bloedvergieten?
- NACHT. : Als ze maar meteen dood waren, Otto. Maar ze zijn niet direct dood. Met gebroken ogen kijken ze je aan. Wat er dan in ze omgaat. Je zou het op gezichten moeten kunnen lezen.
- MOLL : Op gezichten? Kolder! Je moet het grote geheel zien. Gezichten zijn details.
- NACHT. : En dan de haat in hun ogen! Weten jullie wel, dat ze ons haten?
- MOLL : Wat kan dat schelen?
- NACHT. : Vind je dat niet ontzettend?
- MOLL : Ontzettend? Welnee. Waarom.
- NACHT. : Ik kan niemand haten.
- THER. : Dat móét je kunnen.
- NACHT. : Ik doe mijn plicht. Daarom haten ze mij. Dat is het tragische, Otto. Ik ken niet zoals de anderen, Eddie en zo. die er plezier in hebben. Hier binnen (klopt zich op de borst) ziet het er heel anders uit. Geloven jullie dat.
- MOLL : Nee.
- NACHT. : (Grijpt Moll's hand) Ik kan eigenlijk niet eens tegen bloed.
- THER. : Gek hè, Otto?
- MOLL : Waarom kan je dat niet?

NACHT. : Het is tegen mijn natuur.

THER. : Hoezo?

NACHT. : Ik ben te gevoelig.

THER. : (tot Moll) Had je dat van hem gedacht?

MOLL : (tot Thérèse) Nooit. Jij?

THER. : (tot Moll) Ik ook niet.

NACHT. : Ik kan er toch niets aan doen? Kijk me eens aan. Zie ik er uit als een moordenaar?

MOLL : (kijkt) Ja.

NACHT. : Hoe is het mogelijk: ik zou nog geen dier kwaad kunnen doen.

MOLL : Maar ik wel! Ik ga op jacht.

NACHT. : Haar ga je heen?

MOLL : Ik? Ik schiet reeën, (tot Thérèse) Help je me morgen onthouden?

NACHT. : En je schaamt je er niet voor?

MOLL : Nee.

NACHT. : Zo'n ree, dat aan 't grazen is, is iets heiligs voor me. Het kan alleen niet praten. In het Beierse bos eten ze eikels uit je hand. En dan kom jij en je wilt met je geweer deze vrede verstoren?

MOLL : Jazeker. Ik let alleen op het grote geheel.

NACHT. : Hebben jullie nooit een hond gehad?

MOLL : Jawel. Maar ik kek lak aan dieren als ket hard om hard gaat.

NACHT. : Je bent een bruto.

MOLL : Ik ben realistisch.

NACHT. : Dat had ik niet van je gedacht. Ik vind het al afschuwelijk als er bij ons op een insect wordt getrapt en jij wilt op reeën schieten. In Thibet dragen de monniken een belletje opdat de insekten ze horen aankomen en weg kunnen lopen. Zo'n belletje zou ik ook willen dragen.

MOLL : Ik heb lak aan insekten.

- NACHT. : Dat is niet goed van je. Als het mijn plicht niet was, zou ik niemand een haar kwaad kunnen doen, geen mens en geen dier. Gelukkig heb ik het op schrift.
- MOLL : Wat bedoel je?
- NACHT. : Ik draag de verantwoording niet. Ik heb het zwart op wit. (haalt leren portefeuille onder zijn hemd tevoorschijn. Haalt er een papier uit) Hier: Dat heeft tot nu toe niemand gezien. Daaraan zie je dat ik jullie vertrouw. Dat heb ik me laten geven. Iets op schrift. Voor alle gevallen. (Geeft het aan Moll).
- MOLL : (Leest) Op verzoek van de Heer Wilhelm Nachtegaal, verklaar ik dat hij voor dat wat hij doet niet verantwoordelijk is. Hij handelt op mijn bevel. Ik draag de verantwoording.
- NACHT. : De chef. (Thérèse ziet foto, die Nachtegaal in zijn hand heeft)
- THER. : Wat is dat?
- NACHT. : Mijn kinderen.
- THER. : Uw kinderen?
- NACHT. : Ja. Ik heb een gezin.
- THER. : Waarom hebt u ons dat nooit verteld?
- NACHT. : Ik praat er niet graag over.
- THER. : Waarom niet?
- NACHT. : Het is me te dierbaar.
- THER. : Hoeveel zijn het er?
- NACHT. : Een jongen en een meisje. (wijst op foto) Hier zitten ze op onze tuinbank. Hij moet nog zeven worden. Zij heeft vlechtjes. En dit is mijn vrouw. Een lieve vrouw. Ze denkt dat ik vertegenwoordiger ben. Die schommel daar heb ik gemaakt. Och, Otto, als je het eens wist! Ik wilde stationschef worden, met een vaste arbeidstijd en een dienstwoning met tuin. Niet roken. Niet drinken. We zouden kippen houden om de verse eieren. En dichtbij is een bos. Daarvan hield ik als kind al zoveel. Vooral als er een trein doorrijdt- Hoor je de trein wel? (hij luistert)
- THER. : (luistert)

- NACHT. : Jullie hebt gelijk. Wat een stilte tussen de komen. En de bomen zelf. Ik vraag me af hoe we dat alles eens weer kunnen goedmaken.
- MOLL : (Heftig) We hebben niets goed te maken.
- NACHT. : Wel waar, Otto en ik weet ook hóé. Ik ga morgen naar de stad en meld me bij de politie, als de man die ze zoeken en die veertien bussen op zijn geweten heeft. Wat vinden jullie daarvan?
- MOLL : Ik hou het niet meer uit! Waar is zijn koffer? (rent naar Nachtegaal's kamer)
- NACHT. : Ik zeg jullie toch dat alles een vergissing is geweest, We zijn te ver gegaan. We hebben spijt. We hebben het niet zo gemeend. Meer kunnen ze van ons niet verlangen. Wat denk jij ervan, Otto?
- MOLL : (Komt met koffer) (Trekt zijn das en kraag af, trekt Nachtegaal's laarzen aan) Ik ga iemand vermoorden. En direct!
- THER. : Otto toch!
- NACHT. : Daarna trekken we ons uit de politiek terug om ons helemaal aan ons particuliere leven te gaan wijden. Ik laat mijn gezin komen. Waarom zal ik nog langer zwoegen? Ik heb genoeg geld bij elkaar gekrabd. Genoeg voor mijn oude dag. Doen jullie mee?
- MOLL : (Doet pistooltas om) Ik groet hem en hij stompt me in mijn buik. Maar dat zal ik hem betaald zetten. Hij zal voor mo kruipen, de hond.
- THER. : Maar Otto toch!
- NACHT. : He zullen ons een huisje kopen een beetje buiten met een rood dak. Ik begrijp dat de mensen een poosje wantrouwig zullen zijn vanwege de praatjes, die men over ons heeft verspreid. Maar als ze ons eerst maar eens beter leren kennen, wordt het wel anders. Ze zullen zien dat we ook mensen zijn en ze zullen van ons gaan houden. Wat denken jullie ervan?
- MOLL : (Neemt Nachtegaal's geweer) Ik moet bloed zien vloeien. En direct.
- THER. : Otto, ik kerken je gewoon niet meer.

MOLL : Waar is de burgemeester?

THER. : Waar zou hij zijn? Thuis natuurlijk. Midden in de nacht.

MOLL : (wijst op Nachtegaal) Hij moet voor burgemeester spelen. Hij doet me bovendien aan hem denken.

NACHT. : Ik?

MOLL : Jazeker. Denk je, dat ik niet zie, dat je me niet au serieux neemt? Ik zie het aan je ogen. Je denkt dat ik de wereld alleen maar veranderen wil, omdat ik teveel gedronken heb. Maar dan vergis je je toch. Ik heb het altijd gewild. En kijk maar. (wankelt door de kamer). Ik ben volkomen nuchter. Zien jullie wel? Volkomen helder, (wijst op Nachtegaal) Hij moet voor burgemeester spelen, dan kan ik bewijzen wat er in mij omgaat.

NACHT. : Goed Otto. Dan zal je eens zien hoe verschrikkelijk het is om te doden.

MOLL : De doek! Om mijn handen aan af te vegen.

NACHT. : Geeft hem de doek. (MOLL bergt de doek weg)

MOLL : Ik ben zover. Waar is het zwijn?

THER. : (Wijst op Nachtegaal, die steeds kleiner wordt) Kun jij je het voorstellen?

MOLL : Nee. Kleed Hem eens een beetje aan. Trek hem mijn jas aan.

THER. : Ja, Otto! (trekt Nachtegaal een jas aan)

NACHT. : In de grond ben ik geen slechte vent. Geloven jullie dat?

MOLL : Ja. ja. Doe hem die das aan. Ik kan hem gewoon niet uitstaan.

NACHT. : Ik geef toe, dat ik soms wel eens te ver ga, maar de kern is goed.

THER. : (Doet hem das aan)

NACHT. : Denken jullie, dat ik op mijn leeftijd nog ambtenaar zou kunnen worden? Dan zou mijn gezin tenminste verzorgd zijn.

MOLL : Nu nog een hoed.

THER. : (Neemt Moll's hoed, zet hem op)

MOLL : Natuurlijk! (Bekijkt Nachtegaal van alle kanten) Dat is het beest. Nu herken ik hem.

THER. : (tot Nachtegaal) We gaan een spelletje spelen en u speelt voor burgemeester. Dit is uw villa. Geweldig deftig -met boeken! (Op Moll wijzend) Hij heeft de opdracht u te vermoorden en is net door het raam naar binnen gekomen. U hebt net een vergadering gehad en komt door die deur binnen. Natuurlijk vermoedt u niets. (Thérèse geeft Nachtegaal een stok in zijn hand en duwt hem de deur uit. Nachtegaal komt schuchter terug. Moll gaat naar hem toe.

MOLL : Halt!

NACHT. : (blijft staan)

MOLL : Wie bent u?

NACHT. : De burgemeester.

MOLL : En wat komt u hier doen?

NACHT. : Dit is mijn villa.

MOLL : Uw villa? Zo, dacht u dat?

THER. : (Lacht)

MOLL : Kent u mij?

NACHT. : Jawel.

MOLL : Wie ben ik dan?

NACHT. : U bent meneer Moll.

MOLL : En ik zeg u, dat u me niet kent, begrepen?

NACHT. : Jawel, meneer Moll.

MOLL : Misschien kende u mij van een bepaalde kant. Maar nu is het ogenblik gekomen, dat u me van een heel andere kant zult leren kennen.

NACHT. : Jawel, meneer Moll. (pauze)

MOLL : (tot Thérèse) Hoe was dat?

THER. : Geweldig!

MOLL : Ik heb hem de waarheid gezegd.

THER. : En hoe!

MOLL : En wat nu?

THER. : Denk aan je mes, Otto.

MOLL : Ach ja, het mes. Natuurlijk, het mes! (haalt het mes te voorschijn, dreigt Nachtegaal ermee.) Weet je wat dat is?

NACHT. : Ja.

MOLL : Wat dan?

NACHT. : Een mes. Weest u alstublieft voorzichtig!

MOLL : Dat ben ik 49 jaar lang geweest.

NACHT. : U kunt al mijn geld krijgen. (Geeft hem zijn geld)

MOLL : (Slaat het hem uit de hand)- Ik wil geen geld.

NACHT. :. Wat dan wel, meneer Moll?

MOLL : Ik wil de wereld veranderen, (dreigt met mes in de lucht)

THER. : Schei toch uit met dat gedreig. Pak hem toch aan.
Je ziet toch dat hij bang is.

MOLL : Bang?

THER. : Jazeker.

MOLL : Voor mij?

THER. : Natuurlijk. Zie eens hoe hij rilt.

MOLL : (Verrukt) Hij rilt, Resi, uit angst voor mij! En toch geloof ik, dat ik het niet kan.

THER. : Steek gewoon je mes erin.

MOLL : Zal ik het doen?

THER. : Natuurlijk.

MOLL : Een ogenblikje! (neemt aanloop, loopt met mes op Nachtegaal toe, laat arm zakken)

THER. : Waarom doe je het niet?

MOLL : Ik krijg het niet voor elkaar.

THER. : (huilend) En ik dacht dat je écht veranderd was, ouwe sukkel.

MOLL : Hoe noemt hij mij? Dat neem ik niet. Ik ben geen sukkel. Ik ben meneer Moll!

NACHT. : (valt voor Moll op de knieën) Genade, meneer Moll. Genade u wilt toch niemand doden?

THER. : Zie je wel, nu huilt ie!

NACHT. : Erbarmen. Heb medelijden, grote Moll. Wat heb ik u gedaan.

MOLL : (vliegt onder het hysterische gejuich van Thérèse op Nachtegaal af, die in elkaar zakt. Lange stilte. Moll kucht. Zet zijn voet op Nachtegaal 's rug en veegt het mes aan de doek af. Lange pauze)

NACHT. : Ben je klaar, Otto?

MOLL : Nu ben ik burgemeester. Nu houdt niemand me meer tegen.
(schopt Nachtegaal) Opzij. Ik kan de wereld niet langer
bekijken vanaf mijn 1.62 m. na hetgeen ik zopas heb
beleefd. Til me op. Maar neem het tafelkleed eraf.

THER. : (neemt kleed weg) Pas op, breek je arm niet.

MOLL : Wat doet op zo'n ogenblik een gebroken arm ertoe?
(Klimt met behulp van Thérèse en Nachtegaal op de tafel
en kijkt om zich heen). Zo is het goed. Zo voel ik me
meteen anders. Zo zie ik pas wat de mensen zijn: Wormen!
Wormen! Wormen! Maar ik zal het ze laten zien!
(schreeuwt) Stoel!

NACHT. : Ja, meneer de burgemeester. (zet stoel op tafel)

MOLL : Als ik. fluit, moeten jullie dansen (fluit) dansen, heb
ik gezegd. (Thérèse en Nachtegaal gaan dansen, als
poppen. Moll gaat op stoel zitten. Wijst op de grond en
roept) Stop. Ga liggen! (Thérèse en Nachtegaal op knieën)
Sta op! (ze staan op) Ha liggen! (liggen) Dieper. In het
stof. (liggen uitgestrekt)
Zo is het goed. Zo heb ik het me altijd voorgesteld.
Goed zo. Goed zo. Prachtig. En wat nu? Waarmee begin ik?
Een zuivering. Jazeker. Ik heb een hele lijst.
(De lampen doven langzaam, alleen spot op Moll in wit
hemd, een hand op revolver, mes tussen zijn voeten in de
tafel. Met vinger naar Thérèse zegt hij zacht)
Schrijf op: De straatveger, omdat hij me niet wil
groeten.
De burens van schuin tegenover, om kun afschuwelijke hond.
Wethouder Schieszke, omdat hij me, waar de bediende bij
is, een stumper noemt.
En Ferdinand omdat hij in plaats van bij ons te komen
achter de burgemeester aanloopt.
(pauze)
Ziezo. Wie nog meer?
(haalt de doek tevoorschijn en maakt er zijn bril mee
schoon, terwijl de spot uitgaat) .